

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΕΝΔΙΑΜΕΣΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ

**«ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΡΩΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ
ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗΣ ΕΚΤΙΜΗΣΗΣ
ΤΟΥ ΠΕΠ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΗΠΕΙΡΟΥ 2014 – 2020»**

**« ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ
ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΠΕΠ 2014-2020»**

advice
management consultants

ADVICE Σύμβουλοι Επιχειρήσεων Α.Ε.
26ης Οκτωβρίου 90, Τ.Κ. 546 27, Θεσσαλονίκη.
Τηλ.: (2310) 535888.
Fax: (2310) 537677.
<http://www.advicemd.gr>
e-mail: central@advicemd.gr

ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ

Η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του ΠΕΠ Ηπείρου 2014-2020 εκπονήθηκε στα πλαίσια του έργου «Σύμβουλος εκ των προτέρων αξιολόγησης και στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης του ΠΕΠ Ηπείρου 2014-2020» και σύμφωνα με τα περιεχόμενα της ΚΥΑ 107017/2006, η οποία ενσωμάτωσε στο εθνικό περιβαλλοντικό δίκαιο την Οδηγία 2001/42/ΕΚ περί εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων ορισμένων σχεδίων και προγραμμάτων. Το έργο ανατέθηκε από την Ενδιάμεση Διαχειριστική Αρχή της Περιφέρειας Ηπείρου στην «ADVICE Σύμβουλοι Επιχειρήσεων Α.Ε.

Η διαδικασία κατάρτισης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων ολοκληρώθηκε και υποβλήθηκε με ΑΠ 173191/12.6.2014 στην αρμόδια Υπηρεσία του ΥΠΕΚΑ (ΕΥΠΕ), με την οποία ολοκληρώθηκε η διαδικασία διαβούλευσης. Η διαδικασία διαβούλευσης με τις αρμόδιες υπηρεσίες και το ενδιαφερόμενο κοινό ξεκινά άμεσα.

I. Η διαδικασία της ΣΠΕ συνοπτικά

Η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση, είναι στην ουσία μια εκ των προτέρων αξιολόγηση των επιπτώσεων (θετικών ή αρνητικών) από την υλοποίηση του Προγράμματος στο περιβάλλον. Η ΣΠΕ περιλαμβάνει τη διαδικασία εκπόνησης της Στρατηγικής Μελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ), τη διαβούλευση της, την κατάθεση και την έγκρισή της από τις αρμόδιες εθνικές αρχές και την εγκατάσταση του συστήματος παρακολούθησης και αξιολόγησης κατά την υλοποίηση των επιπτώσεων του Προγράμματος. Είναι αυτόνομη από τη διαδικασία σχεδιασμού του Προγράμματος και διεξάγεται παράλληλα με αυτόν. Η ΣΠΕ (βάσει της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ) αποτελεί υποχρεωτικό στάδιο διαβούλευσης των Προγραμμάτων.

Η ΣΠΕ υλοποιήθηκε σε συνδυασμό με την εκ των προτέρων αξιολόγηση του ΠΕΠ Ηπείρου. Στόχος της είναι να διασφαλίσει ότι το νέο ΠΕΠ συμβάλλει θετικά στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας του περιβάλλοντος, καθώς και ότι υποστηρίζει τους στόχους της χώρας και της ΕΕ για την επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης.

Αυτό επιτυγχάνεται με τα εξής:

Με τον καθορισμό των περιβαλλοντικών παραμέτρων στο πλαίσιο των οποίων το πρόγραμμα θα λειτουργήσει.

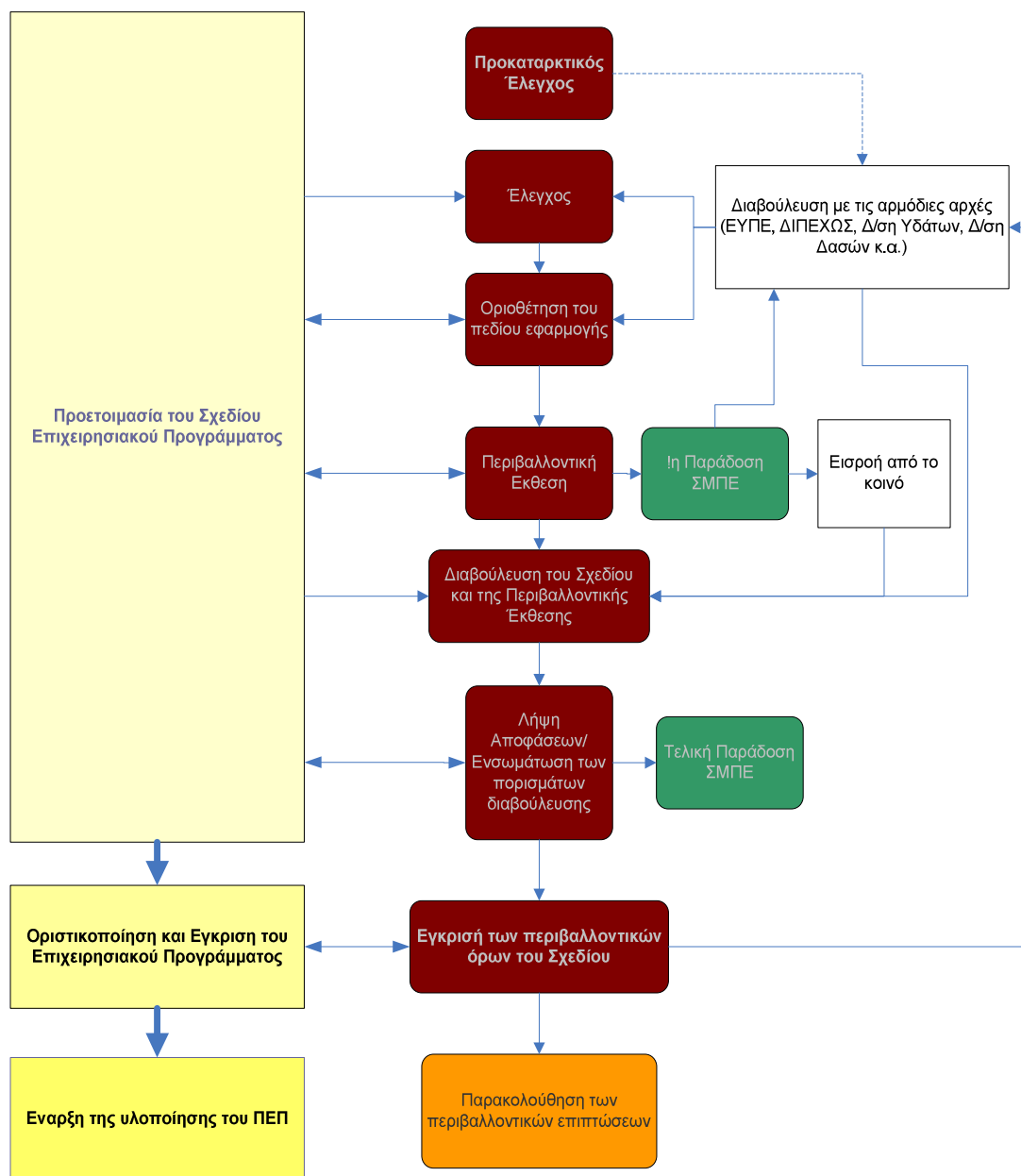
Τον εντοπισμό, την περιγραφή και την αξιολόγηση των πιθανών σημαντικών επιπτώσεων στο περιβάλλον που προκύπτουν από την εφαρμογή του προγράμματος.

Λαμβάνοντας υπόψη λογικές εναλλακτικές λύσεις.

Ο σκοπός, συνεπώς της ΣΠΕ, είναι να εξασφαλιστεί ότι θα ενημερώσει την Προγραμματική διαδικασία πριν από την έκδοσή της, καθώς και ότι θα παράσχει το περιβαλλοντικό πλαίσιο για την εφαρμογή της.

Συνοπτικά η διαδικασία περιγράφεται στο παρακάτω σχήμα και περιλαμβάνει:

Σχήμα 1: Σχηματική απεικόνιση διαδικασίας ΣΠΕ

Η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων

Η Περιβαλλοντική Έκθεση οργανώνεται σε ένα τεύχος (Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών επιπτώσεων – ΣΜΠΕ), η οποία αποτελείται από 10 κεφάλαια (συν ένα παράρτημα) σύμφωνα με τα περιεχόμενα που περιγράφονται στην προκήρυξη (ΕΝΟΤΗΤΑ 5. Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση) και σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Παραγράφου 5 του Παραρτήματος Ι της Οδηγίας 2001/42/ΕΚ και περιλαμβάνει τα εξής κεφάλαια:

1. **Μη τεχνική περίληψη της ΣΠΕ:** συνοψίζει τα κύρια πορίσματα και αναδεικνύει τα κύρια σημεία λήψης αποφάσεων κατά τρόπο κατανοητό από μη επιστημονικό κοινό.
2. **Γενικά στοιχεία:** Δίνονται στοιχεία της αρχής σχεδιασμού του σχεδίου ή προγράμματος, καθώς και του μελετητή της Σ.Μ.Π.Ε.

3. **Σκοπιμότητα και Στόχοι του Προγράμματος:** Αναλύονται η σκοπιμότητα και οι στόχοι του σχεδίου ή προγράμματος. Επίσης συμπεριλαμβάνονται: α) οι διεθνείς ή κοινοτικοί ή εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας που αφορούν στο σχέδιο ή πρόγραμμα, β) ο τρόπος με τον οποίο οι στόχοι αυτοί και τα περιβαλλοντικά ζητήματα ελήφθησαν υπόψη κατά την προετοιμασία του, γ) η σχέση του με άλλα σχετικά σχέδια και προγράμματα.
4. **Περιγραφή του Προγράμματος.** Περιλαμβάνει συνοπτική περιγραφή των στόχων, των προτεραιοτήτων, των δράσεων και των αναμενόμενων αποτελεσμάτων του προγράμματος.
5. **Εναλλακτικές δυνατότητες:** Περιγράφονται οι εύλογες εναλλακτικές δυνατότητες, συμπεριλαμβανομένων: α) της μηδενικής λύσης, β) των λόγων επιλογής των εναλλακτικών δυνατοτήτων που εξετάστηκαν, γ) των περιβαλλοντικά τεκμηριωμένων λόγων επιλογής του προτεινόμενου σχεδίου ή προγράμματος έναντι των άλλων εναλλακτικών δυνατοτήτων.
6. **Περιγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του Περιβάλλοντος:** Σύμφωνα με ΚΥΑ 107017/2006 στο τμήμα αυτό δίνονται πληροφορίες για: α) τα σχετικά στοιχεία της τρέχουσας κατάστασης του περιβάλλοντος στην περιοχή μελέτης και η βάση αυτής πιθανή εξέλιξη εάν δεν εφαρμοσθεί το σχέδιο ή πρόγραμμα, β) τα περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά των περιοχών που ενδέχεται να επηρεασθούν σημαντικά εντός της περιοχής μελέτης, γ) τα τυχόν υφιστάμενα περιβαλλοντικά προβλήματα των περιοχών της παραγράφου β' ανωτέρω, κυρίως εάν πρόκειται για περιοχές ιδιαίτερης περιβαλλοντικής σημασίας, όπως εκείνες που περιλαμβάνονται στο εθνικό σκέλος του Ευρωπαϊκού Οικολογικού Δικτύου Natura 2000.
7. **Εκτίμηση, αξιολόγηση και αντιμετώπιση των επιπτώσεων στο Περιβάλλον του Προγράμματος:** Προσδιορίζονται, εκτιμώνται και αξιολογούνται οι ενδεχόμενες σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, και ειδικότερα οι πρωτογενείς και δευτερογενείς, σωρευτικές, συνεργιστικές, βραχυ-, μεσο-, μακροπρόθεσμες, μόνιμες και προσωρινές, θετικές και αρνητικές επιπτώσεις σε τομείς όπως: η βιοποικιλότητα, ο πληθυσμός, η ανθρώπινη υγεία, η πανίδα, η χλωρίδα, το έδαφος, τα ύδατα, ο αέρας, οι κλιματικοί παράγοντες, τα υλικά περιουσιακά στοιχεία, η πολιτιστική κληρονομιά συμπεριλαμβανομένης της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς, το τοπίο και οι σχέσεις μεταξύ των ανωτέρω παραγόντων. Στο κεφάλαιο αυτό περιγράφεται ο τρόπος διενέργειας της εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Επίσης περιγράφονται: α) οι προτάσεις / κατευθύνσεις / μέτρα για την πρόληψη, τον περιορισμό και την, κατά το δυνατόν, αντιμετώπιση οποιωνδήποτε σημαντικών δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον και β) το σύστημα παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος (monitoring).
8. **Στοιχεία Κανονιστικής Πράξης:** Στο κεφάλαιο αυτό δίνονται στοιχεία της κανονιστικής πράξης των παραπάνω: α) οι προτάσεις / κατευθύνσεις / μέτρα για την πρόληψη, τον περιορισμό και την, κατά το δυνατόν, αντιμετώπιση οποιωνδήποτε σημαντικών δυσμενών επιπτώσεων στο περιβάλλον και β) το σύστημα παρακολούθησης των σημαντικών περιβαλλοντικών επιπτώσεων από την εφαρμογή του σχεδίου ή προγράμματος (monitoring).
9. **Οι δυσκολίες που ανέκυψαν κατά την εκπόνηση**
10. **Βασικές μελέτες και έρευνες:** Αφορά πρόσθετες βασικές μελέτες: οι οποίες κρίνονται απολύτως αναγκαίες για την έγκριση έργων ή δραστηριοτήτων.
11. **Παραρτήματα**

II. Σκοπιμότητα και Στόχοι του Σχεδίου

Σύμφωνα με την πιο πρόσφατη (30/04/14) υποβολή του ΠΕΠ, το αναπτυξιακό όραμα της Περιφέρειας Ηπείρου για το 2020 διατυπώνεται ως *«να καταστεί η Περιφέρεια αξιοβίωτη και αυτοτροφοδοτούμενη, έχοντας εξωστρεφή ανάπτυξη, εστιασμένη στις παραγωγικές δραστηριότητες που αποτελούν συγκριτικά πλεονεκτήματα και ενισχύουν την τοπική ταυτότητα, με σεβασμό στο περιβάλλον, την ιστορία και τον πολίτη της Ηπείρου»*.

Για την επίτευξη του Αναπτυξιακού Οράματος της Περιφέρειας, διαμορφώνεται ένα συνεκτικό πλέγμα πέντε Στρατηγικών Στόχων (Σ.Σ). Ειδικότερα:

- Ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας με ανάπτυξη της καινοτομίας και των ΤΠΕ (ΣΣ1).
- Προστασία του περιβάλλοντος και αειφόρος ανάπτυξη (ΣΣ2).
- Ενίσχυση υποδομών μεταφορών (ΣΣ3).
- Ενίσχυση υποδομών εκπαίδευσης, υγείας και πρόνοιας (Σ.Σ4).
- Κοινωνική ένταξη και καταπολέμηση διακρίσεων (ΣΣ5).

Προτεραιότητες του ΠΕΠ αποτελούν

- Η ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας (με επικέντρωση στις ΜΜΕ), με ανάπτυξη της καινοτομίας και των ΤΠΕ αποτελεί βασική στρατηγική προτεραιότητα της Περιφέρειας.
- Η προστασία του και η γενικότερη μετάβαση σε μια οικονομία φιλική στο περιβάλλον με αποδοτική χρήση των πόρων και χαμηλά επίπεδα εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, παράλληλα με την προστασία του φυσικού, πολιτιστικού και δομημένου περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων.
- Στον τομέα των μεταφορών προτεραιότητα αποτελεί η διασύνδεση των υποδομών που αποτελούν τμήμα ΔΕΔ-Μ με τα αστικά κέντρα και περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους και τουριστικού ενδιαφέροντος, η αναβάθμιση των λιμένων υποδομών που θα ενισχύσουν σημαντικά την προσπελασιμότητα της ευρύτερης περιοχής και τη θέση της στο ευρύτερο σύστημα μεταφορών της Αδριατικής – Ιονίου, καθώς και η βελτίωση της οδικής ασφάλειας.
- Η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης και των αποτελεσμάτων που έχει επιφέρει στην κοινωνική συνοχή της.
- Η βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας του συστήματος υγείας και η διασφάλιση της πρόσβασης σε υποδομές και σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη των ατόμων που απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό, καθώς και η διασφάλιση υψηλής ποιότητας υπηρεσιών υγείας στους κατοίκους των απομακρυσμένων αγροτικών κοινοτήτων, των αραιοκατοικημένων περιοχών και των ορεινών περιοχών μέσω της αξιοποίησης της τεχνολογίας.
- Τέλος με δεδομένη την αμφίδρομη σχέση μεταξύ εκπαίδευσης και υγείας με τελικό αποτέλεσμα την βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της Περιφέρειας προτεραιότητα αποτελεί και η περαιτέρω βελτίωση των υποδομών εκπαίδευσης.

Έπειτα, από συνοπτική αναφορά των Σχεδίων, Προγραμμάτων και Πολιτικών (ομαδοποιημένα ως προς θέμα – τομέα πολιτικής), που αφορούν το ΠΕΠ και είναι αναγκαίο να ληφθούν υπόψη από το σχεδιασμό, αξιολογείται ότι ο κάθε ειδικός στόχος του ΠΕΠ συσχετίζεται απευθείας με ένα συγκεκριμένο στόχο πολιτικής, σύμφωνα με τον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 1: Ενσωμάτωση Στόχων Περιβαλλοντικής Πολιτικής στους Ειδικούς Στόχους του Προγράμματος

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	Διεθνείς, κοινοτικοί και εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας στους οποίους ενσωματώνει:
Ε.Σ.4.3.1. Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας του κτιριακού αποθέματος της Περιφέρειας	<ul style="list-style-type: none"> • Εμβληματική Πρωτοβουλία "Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους" • Οδηγία 2009/28/ΕΚ (σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές), • Εθνικό σχέδιο δράσης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας • Οδηγία 2012/27/ΕΕ (σχετικά με την ενεργειακή αποδοτικότητα)
ΕΣ 4.5.1 Μείωση του ενεργειακού αποτυπώματος των μεταφορών στην Περιφέρεια, ιδίως στις αστικές περιοχές	<ul style="list-style-type: none"> • Εμβληματική Πρωτοβουλία "Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους" • Οδηγία 2008/50/ΕΚ (για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη) • Οδηγία 2002/49/ΕΚ (σχετικά με την αξιολόγηση και τη διαχείριση του περιβαλλοντικού θορύβου)
ΕΣ 4.5.2 Δημιουργία αστικών περιοχών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα	<ul style="list-style-type: none"> • Εμβληματική Πρωτοβουλία "Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους" • Οδηγία 2009/28/ΕΚ (σχετικά με την προώθηση της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές), • Εθνικό σχέδιο δράσης για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας • Οδηγία 2012/27/ΕΕ (σχετικά με την ενεργειακή αποδοτικότητα)
ΕΣ5.1.1 Μείωση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής στην Περιφέρεια	<ul style="list-style-type: none"> • Οδηγία 2007/60/ΕΚ (για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας) • Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιας Ζώνης (Πρωτόκολλο Μεσογείου) • Στρατηγική της ΕΕ για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή
ΕΣ5.2.1 Ενίσχυση της ικανότητας της Περιφέρειας στην πρόληψη και αντιμετώπιση κινδύνων και καταστροφών	<ul style="list-style-type: none"> • Οδηγία 2007/60/ΕΚ (για την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων πλημμύρας) • Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιας Ζώνης (Πρωτόκολλο Μεσογείου)
ΕΣ6.1.1 Προώθηση της ολοκληρωμένης διαχείρισης απορριμμάτων, μέσω της ολοκλήρωσης υποδομών που απαιτούνται από τον αναθεωρημένο ΠΕΣΔΑ	<ul style="list-style-type: none"> • Οδηγία 2008/98/ΕΚ (για την διαχείριση των αποβλήτων) • ΕΣΔΑ - ΠΕΣΔΑ

ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ	Διεθνείς, κοινοτικοί και εθνικοί στόχοι περιβαλλοντικής προστασίας στους οποίους ενσωματώνει:
ΕΣ6.2.1 Αύξηση της αποτελεσματικότητας στη διαχείριση των υδατικών πόρων	<ul style="list-style-type: none"> • Οδηγία 2000/60/ΕΚ (για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων και υποκείμενες Οδηγίες 91/271/ΕΚ κλπ) • Σχέδια Διαχείρισης Υ.Δ. GR05
ΕΣ6.3.1 Αύξηση της επίδρασης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς στην περιφερειακή οικονομία	<ul style="list-style-type: none"> • Στρατηγική για το Ιόνιο -Αδριατική COM(2012) 713
ΕΣ6.4.1 Αποτελεσματική διαχείριση και προστασία περιοχών ιδιαίτερης οικολογικής αξίας	<ul style="list-style-type: none"> • Οδηγία 92/43/ΕΟΚ (για τη διατήρηση των οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας) • Οδηγία 2009/147/ΕΚ (περί της διατηρήσεων των άγριων πτηνών) • Ευρωπαϊκή και Εθνική Στρατηγική για την Βιοποικιλότητα 2020 • Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας για Περιοχές Natura 2000 2014-2020
ΕΣ6.5.1 Ολοκλήρωση του πολεοδομικού και χωροταξικού σχεδιασμού στην Περιφέρεια	<ul style="list-style-type: none"> • Εδαφική Ατζέντα 2020 • Χάρτα της Λειψίας για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη • ΠΠΧΣΑΑ
Ανάπλαση και αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος	<ul style="list-style-type: none"> • Οδηγία 2008/50/ΕΚ (για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη) • Οδηγία 2002/49/ΕΚ (σχετικά με την αξιολόγηση και τη διαχείριση του περιβαλλοντικού θορύβου) • Χάρτα της Λειψίας για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
Προώθηση καινοτόμων τεχνολογιών για την προστασία του περιβάλλοντος	<ul style="list-style-type: none"> • Εμβληματική Πρωτοβουλία "Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους" • Οδηγία 2008/98/ΕΚ (για τη διαχείριση των απορριμμάτων) • Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Απορριμμάτων • Οδηγία 2008/50/ΕΚ (για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και καθαρότερο αέρα για την Ευρώπη) • Οδηγία 2002/49/ΕΚ (σχετικά με την αξιολόγηση και τη διαχείριση του περιβαλλοντικού θορύβου) • Οδηγία 2000/60/ΕΚ (για τη θέσπιση πλαισίου κοινοτικής δράσης στον τομέα της πολιτικής των υδάτων)

Παράλληλα, η δράση του ΠΕΠ για την επίτευξη περιβαλλοντικών στόχων, αλλά και οι επιπτώσεις που θα προκληθούν από την υλοποίησή του αναμένεται συνεπώς να είναι συμπληρωματική άλλων δράσεων και επιπτώσεων που θα προκληθούν από τα υπόλοιπα προγράμματα, και συνοψίζεται σε δύο κύρια επίπεδα μεταξύ:

- των προγραμμάτων του Αγροτικού Χώρου (ΠΑΑ) και της Αλιείας που χρηματοδοτούνται από τα αντίστοιχα μέσα (ΕΤΓΑΑ, ΕΤΘΑ αντίστοιχα) και εφαρμόζονται στις αγροτικές και παράκτιες - θαλάσσιες περιοχές αντίστοιχα με κύρια συμπληρωματικότητα θέματα:
 - ο διαχείρισης Φυσικού Περιβάλλοντος - Βιοποικιλότητας: Δάση στο ΠΑΑ, Θάλασσες στο ΕΠΑΛ, Προστατευόμενες περιοχές (πλην δασών) στα ΕΠ του ΕΣΠΑ,

- ο αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών (Κλιματικής Αλλαγής), ανά τύπο περιοχής,
 - ο ενεργειακή αποδοτικότητα - ΑΠΕ: Διοίκηση, οικία, παραγωγικές δραστηριότητες πλην πρωτογενή, μεταφορές στο ΕΣΠΑ, Αλιευτικά σκάφη / υδατοκαλιέργειες ΕΠΑΛ, κτηνοτροφία - γεωργία στο ΠΑΑ,
 - ο διαχείριση υδάτων - εφαρμογή σχεδίων διαχείρισης, ανά κατηγορία ωφελούμενου π.χ. αρδευτικά στο ΠΑΑ - ύδρευση στο ΕΣΠΑ.
- των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ που χρηματοδοτούνται κατά περίπτωση από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το ΤΣ και καλύπτουν όλες τις άλλες κατηγορίες χώρου - οικονομικών δραστηριοτήτων, αλλά και το σύνολο των υποδομών που ανεξαρτήτως χώρου (ύπαιθρο, παράκτια ζώνη) δεν εξυπηρετούν αποκλειστικά την ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα. Σε αυτό περιλαμβάνονται το ΠΕΠ και τα θεματικά Προγράμματα, όπως το ΕΠ «Υποδομές μεταφορών, περιβάλλον και αειφόρος ανάπτυξη» (Ε.Π. ΥΜΠΕΡΑΑ) και το ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα, Καινοτομία» (Ε.Π.ΑνεΚ).

III. Περιγραφή του Προγράμματος

Το Σχέδιο Επιχειρησιακού Προγράμματος περιλαμβάνει δέκα τμήματα και τα Παραρτήματα. Σ' αυτά είναι:

1. Στρατηγική για τη συμβολή του Ε.Π. στη Στρατηγική της Ένωσης για Έξυπνη, Βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη οικονομικής, κοινωνικής και Εδαφικής Συνοχής
2. Άξονες Προτεραιότητας
3. Σχέδιο Χρηματοδότησης
4. Ολοκληρωμένη Προσέγγιση στην Εδαφική Ανάπτυξη
5. Ειδικές Ανάγκες γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται περισσότερο από τη φτώχεια ή ομάδες –στόχοι που κινδυνεύουν που κινδυνεύουν περισσότερο από διακρίσεις και κοινωνική απομόνωση
6. Ειδικές Ανάγκες και των γεωγραφικών περιοχών που πλήττονται από σοβαρά και διαρκή φυσικά και δημογραφικά μειονεκτήματα
7. Αρχές και Φορείς που είναι αρμόδιοι για τη διαχείριση, τον έλεγχο και το δημοσιονομικό έλεγχο και το ρόλο των εταίρων
8. Συντονισμός ανάμεσα στα Ταμεία, το ΕΓΤΑΑ, το ΕΤΘΑ και άλλα ενωσιακά και εθνικά χρηματοδοτικά μέσα, καθώς και με την ΕΤΕΠ
9. Εκ των προτέρων όροι
10. Μείωση διοικητικού φόρτου για τους δικαιούχους
11. Οριζόντιες Αρχές
12. Χωριστά αρχεία
13. Παραρτήματα

Ο Συνολικός Π/Υ του ΠΕΠ ως Δημόσια Δαπάνη ανέρχεται σε 325,8 εκ. €. Το ποσοστό της συγχρηματοδότησης από την Ευρωπαϊκή Ένωση ανέρχεται στο 80%. Οι Φορείς Χρηματοδότησης είναι το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (283,1 εκ. €) , και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (42,7 εκ. €).

Πίνακας 2: Χρηματοδοτικός πίνακας ΠΕΠ Ηπείρου

	Κοινοτική Συμμετοχή	Εθνική Συμμετοχή	Συνολική Χρηματοδότηση
ΕΚΤ	34.176.723,00	8.544.181,00	42.720.904,00
ΕΤΠΑ	226.500.791,00	56.625.199,00	283.125.990,00
Σύνολο	260.677.514,00	65.169.380,00	325.846.894,00

Βάσει των προαναφερόμενων στο κεφάλαιο 1.2 Στόχων και Προτεραιοτήτων, το ΕΠ εστιάζεται σε πέντε Άξονες Προτεραιότητας (οι οποίοι αντιστοιχούν στους σχετικούς ΣΣ). Ειδικότερα:

Άξονας Προτεραιότητας 1: Ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας με ανάπτυξη της καινοτομίας και των ΤΠΕ

ΘΣ 1: «Ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας».

ΘΣ 2: «Βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών».

ΘΣ 3: «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων».

Άξονας Προτεραιότητας 2: Προστασία του περιβάλλοντος και αειφόρος ανάπτυξη

ΘΣ 4: «Υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς».

ΘΣ 5: «Πρωώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη και διαχείριση κινδύνων».

ΘΣ 6: «Διαφύλαξη και προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων».

Άξονας Προτεραιότητας 3: Ενίσχυση υποδομών μεταφορών

ΘΣ 7: «Πρωώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων».

Άξονας Προτεραιότητας 4: Ενίσχυση υποδομών εκπαίδευσης, υγείας και πρόνοιας

ΘΣ 9: «Πρωώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης» (περιλαμβάνει Επενδυτικές Προτεραιότητες ΕΤΠΑ).

ΘΣ 10: «Επένδυση στην εκπαίδευση, κατάρτιση και επαγγελματική κατάρτιση για την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση» (περιλαμβάνει Επενδυτικές Προτεραιότητες ΕΤΠΑ).

Άξονας Προτεραιότητας 5: Κοινωνική ένταξη και καταπολέμηση διακρίσεων

ΘΣ 8: «Πρωώθηση της βιώσιμης και ποιοτικής απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας των εργαζομένων»

ΘΣ 9: «Πρωώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και κάθε διάκρισης» (περιλαμβάνει Επενδυτικές Προτεραιότητες ΕΚΤ).

Για τον Άξονα Προτεραιότητας 1 κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα

- ο Ενίσχυση της σύνδεσης έρευνας και παραγωγής.
- ο Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων.
- ο Αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων που παράγουν προϊόντα νέα στην αγορά και νέα προς την επιχείρηση.
- ο Αύξηση του ποσοστού και του αριθμού των υπηρεσιών που παρέχονται ηλεκτρονικά στους πολίτες και τις επιχειρήσεις.
- ο Ενσωμάτωση των ΤΠΕ για την προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών σε σημαντικούς τομείς της περιφερειακής οικονομίας.
- ο Αύξηση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- ο Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας σε τομείς με τοπικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, με έμφαση στην καινοτομία και στην εξωστρέφεια.
- ο Ανάπτυξη προϊόντων, υπηρεσιών ή/και διαδικασιών υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- ο Αύξηση της απασχόλησης.

Για τον Άξονα Προτεραιότητας 2 κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα

- ο Ενίσχυση της σύνδεσης έρευνας και παραγωγής.
- ο Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων.
- ο Αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων που παράγουν προϊόντα νέα στην αγορά και νέα προς την επιχείρηση.
- ο Αύξηση του ποσοστού και του αριθμού των υπηρεσιών που παρέχονται ηλεκτρονικά στους πολίτες και τις επιχειρήσεις.
- ο Ενσωμάτωση των ΤΠΕ για την προώθηση προϊόντων και υπηρεσιών σε σημαντικούς τομείς της περιφερειακής οικονομίας.
- ο Αύξηση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων.
- ο Ανάπτυξη επιχειρηματικότητας σε τομείς με τοπικό ανταγωνιστικό πλεονέκτημα, με έμφαση στην καινοτομία και στην εξωστρέφεια.
- ο Ανάπτυξη προϊόντων, υπηρεσιών ή/και διαδικασιών υψηλής προστιθέμενης αξίας.
- ο Αύξηση της απασχόλησης.
- ο Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας και αύξηση της εξοικονόμησης ενέργειας.
- ο Μείωση των ετήσιων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.
- ο Μείωση των δασικών πυρκαγιών.
- ο Μείωση των πλημμυρών και των επιπτώσεών τους στο φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον.
- ο Προστασία της βιοποικιλότητας, μείωση του κατακερματισμού των βιοτόπων και δημιουργία συνεχούς δικτύου οικοτόπων, έτσι ώστε να διασφαλιστούν τα

ενδιαιτήματα των ειδών σε περίπτωση πυρκαγιάς, πλημμύρας ή άλλων καταστροφών.

- Βελτίωση ποιοτικά και ποσοτικά της άμεσης ανταπόκρισης στη διαχείριση κινδύνων.
- Η προστασία και διαχείριση των υδατικών πόρων.
- Η αποτελεσματική διαχείριση των αστικών αποβλήτων, με ολοκλήρωση της κάλυψη των αναγκών σε Υποδομές Διαχείρισης, μείωση της παραγωγής αποβλήτων, προώθηση της επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης και ανάκτησης αποβλήτων και υιοθέτηση ενός αποτελεσματικού συστήματος ολοκληρωμένης διαχείρισης αποβλήτων, σε περιφερειακό επίπεδο.
- Η ανάσχεση της απώλειας της βιοποικιλότητας και η Προστασία του Φυσικού Περιβάλλοντος, συνδράμοντας στις προσπάθειες του αντίστοιχου τομεακού προγράμματος για τη θεσμοθέτηση ενός διοικητικού Συστήματος Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών.
- Η προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού αποθέματος μέσω ολοκληρωμένου σχεδιασμού με στόχο την ενίσχυση του τουρισμού.
- Η Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη μέσω Ολοκληρωμένων Στρατηγικών.

Για τον Άξονα Προτεραιότητας 3 κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα

- Βελτίωση ενδοπεριφερειακής κινητικότητας
- Ενίσχυση οδικής ασφάλειας και μείωση των ατυχημάτων
- Εξοικονόμηση ενέργειας

Για τον Άξονα Προτεραιότητας 4 κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα

- Κάλυψη των ποιοτικών και ποσοτικών αναγκών υγείας και πρόνοιας στην Περιφέρεια με τη δημιουργία επιλεγμένων υποδομών.
- Άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων στον τομέα υγείας με την παροχή πρωτοβάθμιων υπηρεσιών υγείας σε απομονωμένες περιοχές.
- Κάλυψη αναγκών σε εξειδικευμένες υπηρεσίες ψυχικής υγείας που απευθύνονται σε παιδιά και εφήβους.
- Περιορισμό των εδαφικών ανισοτήτων και την ενίσχυση της εκπαίδευσης χωρίς διαχωρισμούς.
- Βελτίωση της προσβασιμότητας σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης και δια βίου μάθησης.
- Βελτίωση της ποιότητας όλων των βαθμίδων εκπαίδευσης.

Για τον Άξονα Προτεραιότητας 5 κύρια αναμενόμενα αποτελέσματα

- Πρόληψη και αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού ευπαθών ομάδων.
- Αύξηση Κοινωνικών επιχειρήσεων που δημιουργούνται, ή υποστηρίζονται σε τοπικό και εθνικό επίπεδο.
- Ανάσχεση των εμποδίων πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας και κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας.

IV. Εναλλακτικές δυνατότητες

Εξετάστηκαν και αξιολογήθηκαν ως προς αποτέλεσμα για την βιώσιμη ανάπτυξη τρεις ρεαλιστικές εναλλακτικές λύσεις οι οποίες είναι:

- Μηδενική λύση: Μη υλοποίηση του ΠΕΠ Ηπείρου και του ΕΣΠΑ 2014-2020
- 1η εναλλακτική λύση: Μη υλοποίηση του ΠΕΠ Ηπείρου 2014-2020 άλλα υλοποίηση του υπολοίπου ΕΣΠΑ.
- 2η εναλλακτική λύση: Υλοποίηση του ΠΕΠ Ηπείρου 2014-2020 με διατήρηση της ισχύουσας στρατηγικής της περιόδου 2007-2013 και προσαρμογή των χρηματοδοτήσεων σε αυτή.
- Το βασικό σενάριο: διαμορφώνεται σύμφωνα με την στρατηγική του ΠΕΠ που παρουσιάστηκε στο κεφάλαιο 4.

Οι παραπάνω εναλλακτικές αναλύθηκαν ως προς τα βασικά τους μεγέθη και αξιολογήθηκαν ως προς τα αναμενόμενα αποτελέσματα τους για την βιώσιμη ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος. Συνοπτικά τα αποτελέσματα της αξιολόγησης αυτής παρουσιάζονται στον παρακάτω πίνακα.

Πίνακας 3: Συγκριτική παρουσίαση της αξιολόγησης των Σεναρίων

	Μηδενική Λύση	1η Εναλλακτική	2η Εναλλακτική	Κύριο Σενάριο
Ως προς την ανταπόκριση στις προκλήσεις	Μη υλοποίηση αναγκαίων εντοπισμένων έργων / δράσεων στο Περιβάλλον	Περιορισμός δράσεων σε εθνικής ευθύνης τομείς Ακύρωση Παρεμβάσεων για την Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη, Ολοκληρωμένη Εδαφική Ανάπτυξη	Ακύρωση δράσεων ενεργειακής αποδοτικότητας, διαχείρισης απορριμμάτων Μικρότερη εξειδίκευση στόχων - δράσεων (κίνδυνος μειωμένης αποδοτικότητας)	Συνεκτικοί στόχοι με Τομεακές Παρεμβάσεις - συμπληρωματικότητα. Περιλαμβάνει το Σύνολο των Προκλήσεων της Στρατηγικής Ε2020 για το περιβάλλον.
Ως προς την Χρηματοδότηση έργων για το Περιβάλλον	Μηδενική χρηματοδότηση έργων	Πιθανή μείωση της διαθέσιμης χρηματοδότησης λόγω μη κλειδωμένης χρηματοδότησης	Μείωση χρηματοδότησης διαθέσιμης χρηματοδότησης για περιβαλλοντικές δράσεις	Βέλτιστη οικονομική κατανομή (στο πλαίσιο ότι το πρόγραμμα δεν έχει μόνο περιβαλλοντική διάσταση)
Ως προς την προστασία της Βιοποικιλότητας	Μηδενική χρηματοδότηση έργων	Περιορισμένη αποδοτικότητα - αποτελεσματικότητα υλοποίηση	Στήριξη μόνο περιοχών με ΦΔ (εθνικά πάρκα - δρυμοί)	Ενίσχυση του περιφερειακού συστήματος Προστατευόμενων περιοχών.
Ως προς την προστασία των Υδάτων	Μηδενική χρηματοδότηση έργων	Υλοποίηση εθνικών Δράσεων ΟΠΥ	Περιορισμένες δράσεις (ύδρευσης - αποχετεύσεις - ΕΕΛ)	Υλοποίηση Σχεδίων Διαχείρισης ΛΑΠ
Ως προς την πρόληψη και αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής	Μηδενική χρηματοδότηση έργων	Έργα εθνικού ενδιαφέροντος	Δεν προβλέπονται	Έργα εθνικού ενδιαφέροντος και περιφερειακού ενδιαφέροντος
Ως προς την μετρίαση της κλιματικής Αλλαγής	Μηδενική χρηματοδότηση έργων	Έργα εθνικού ενδιαφέροντος	Έργα εθνικού ενδιαφέροντος και περιφερειακού ενδιαφέροντος (λιγότεροι πόροι)	Έργα εθνικού ενδιαφέροντος και περιφερειακού ενδιαφέροντος
Ως προς την διαχείριση αποβλήτων / απορριμμάτων	Μηδενική χρηματοδότηση έργων	Έργα εθνικού ενδιαφέροντος και περιφερειακού ενδιαφέροντος	Έργα εθνικού ενδιαφέροντος και περιφερειακού ενδιαφέροντος	Έργα εθνικού ενδιαφέροντος και περιφερειακού ενδιαφέροντος (από το Τομεακό Πρόγραμμα μόνο)

V. Υφιστάμενη κατάσταση

Κύρια στοιχεία της κατάστασης του περιβάλλοντος και την βιώσιμη ανάπτυξη στην Περιφέρεια Ηπείρου είναι:

Η Ήπειρος διαθέτει ένα ιδιαίτερα πλούσιο και ποικιλόμορφο φυσικό περιβάλλον που περιλαμβάνει από αλπικά οικοσυστήματα, ως εκτεταμένους παράκτιους υγροβιότοπους. Το απόθεμα αυτό αποτελεί κύριο αναπτυξιακό πόρο και θα πρέπει να διαφυλαχθεί. Η διαφύλαξη αυτή θα επιτευχθεί όχι με την απομόνωση του, αλλά με την χρηστή διαχείριση και προστασία του. Στην Περιφέρεια Ηπείρου εντάσσονται 31 περιοχές που εντάσσονται στον Εθνικό Κατάλογο Περιοχών του Δικτύου NATURA 2000. Εκ των 31 περιοχών 2 είναι διαπεριφερειακές με την Π. Δ. Μακεδονίας, ενώ η περιοχή του Αμβρακικού είναι επίσης διαπεριφερειακή με την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας, αλλά χρεώνεται στην Περιφέρεια Ηπείρου. Συνολικά η έκταση των 29 προστατευόμενων περιοχών (χωρίς να αφαιρεθούν οι επικαλύψεις μεταξύ ΖΕΠ και ΕΖΔ και χωρίς να αφαιρεθούν οι εκτάσεις άλλων περιφερειών) υπολογίζεται σε 4.484 τ.χλμ. Από τις περιοχές αυτές¹:

- σε 24 με συνολική έκταση 3.330 τ.χλμ. (74%) έχουν εκπονηθεί Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες (ΕΜΠ) και εντάσσονται υπολογίζεται την αρμοδιότητα Φορέων Διαχείρισης,
- σε 15 περιοχές έχει συνταχθεί Σχέδιο Διαχείρισης,
- σε άλλες 3 (που εντάσσονται στο Πάρκο της Παμβώτιδας) το Σχέδιο Διαχείρισης απαιτεί επικαιροποίηση,
- σε 3 περιοχές Natura που εντάσσονται στο Ε.Π. του Αμβρακικού έχει δρομολογηθεί η εκπόνηση Σχεδίου Διαχείρισης.

Οι περιοχές αυτές δέχονται σημαντικές απειλές και πιέσεις από ανθρωπογενής και φυσικές δραστηριότητες. Το καθεστώς διαχείρισης των προστατευόμενων περιοχών είναι αρκετά υψηλό σε σχέση με την Ελλάδα δεν καλύπτει ωστόσο την υποχρέωση κάλυψης όλων των περιοχών του δικτύου Natura 2000 με επικαιροποιημένα Σχέδια Διαχείρισης.

Το Υδατικό διαμέρισμα Ηπείρου παρόλο που είναι το πλέον πλεονασματικό της χώρας, αντιμετωπίζει κατά τόπους σημαντικά ποσοτικά και ποιοτικά προβλήματα. Αυτά εντοπίζονται κύρια στην Παράκτια Ζώνη και ειδικά στο νότιο τμήμα της, όσο και στην Παμβώτιδα λόγω της ισχυρής πίεσης από την συγκέντρωση πληθυσμού και δραστηριοτήτων. Το Σχέδιο Διαχείρισης Υδάτων περιλαμβάνει σημαντικά Μέτρα τα οποία μπορούν να υλοποιηθούν μέσω του ΕΤΠΑ, του Ταμείου Συνοχής και του ΕΤΓΑΑ. Με βάση τα αποτελέσματα της ταξινόμησης της οικολογικής κατάστασης, από τα 82 ποτάμια υδάτινα σώματα στο Υδατικό Διαμέρισμα Ηπείρου (GR05):

- 3, δηλαδή ποσοστό 3,66%, βρίσκονται σε υψηλή οικολογική κατάσταση / υψηλό οικολογικό δυναμικό,

¹ Αναλυτικά στοιχεία σε σχέση με την έκταση, την κατάσταση της διαχείρισης και τα έργα που έχουν ως τώρα υλοποιηθεί σε κάθε περιοχή παρουσιάζονται στο **Παράρτημα ΙΙ.2** "Κατάσταση διαχείρισης και έργα στις περιοχές του δικτύου NATURA 2000"

- 66, δηλαδή ποσοστό 80,49%, βρίσκονται σε καλή οικολογική κατάσταση / καλό οικολογικό δυναμικό,
- 6, δηλαδή ποσοστό 7,32% σε μέτρια οικολογική κατάσταση / μέτριο οικολογικό δυναμικό και
- 7, δηλαδή ποσοστό 8,54% σε άγνωστη οικολογική κατάσταση / άγνωστο οικολογικό δυναμικό.

Σημειώνεται ότι στην κατηγορία της υψηλής οικολογικής κατάστασης / υψηλού οικολογικού δυναμικού αντιστοιχεί το 4,06% του συνολικού μήκους των ποτάμιων υδάτινων σωμάτων, στην κατηγορία της καλής οικολογικής κατάστασης / καλού οικολογικού δυναμικού αντιστοιχεί το 84,43%, στην κατηγορία της μέτριας οικολογικής κατάστασης / μέτριου οικολογικού δυναμικού το 6,36%, ενώ στην κατηγορία της άγνωστης οικολογικής κατάστασης / άγνωστου οικολογικού δυναμικού το 5,15%.

Στο Υδατικό Διαμέρισμα της Ηπείρου έχουν αναγνωρισθεί 26 υπόγεια υδατικά συστήματα, (21 εκ των οποίων βρίσκονται στην Περιφέρεια Ηπείρου. Σύμφωνα με το Σχέδιο διαχείρισης Υδάτων (Χαρακτηρισμός και τυπολογία επιφανειακών υδατικών συστημάτων και αρχικός και περαιτέρω χαρακτηρισμός των υπόγειων υδατικών συστημάτων) τα 12 από αυτά αντιμετωπίζουν προβλήματα Ρύπανσης. Από αυτά, στα 8 η ρύπανση χαρακτηρίζεται τοπική και στα 4 σημειακή.

Η Διαχείριση των απορριμμάτων παρουσιάζει ελλείψεις σε σχέση με τις απαιτήσεις της τρέχουσας Ευρωπαϊκής και Εθνικής Στρατηγικής σε επίπεδο έργων που αφορούν την συλλογή - διαλογή, ανακύκλωση, κομποστοποίηση θα καλυφθούν σε μεγάλο ποσοστό από τα ΕΤΠΑ - Ταμείο Συνοχής της περιόδου 2014-2020. Πέρα όμως από τα έργα δεν θα πρέπει να υποτιμάται η ενίσχυση των πολιτικών Μείωσης και Επαναχρησιμοποίησης των απορριμμάτων.

Τα αστικά κέντρα αντιμετωπίζουν όλο και περισσότερο πιέσεις που προκαλούνται από την συμφόρηση και την κίνηση στις κεντρικές περιοχές. Οι υπερβάσεις ρύπων στην ατμόσφαιρά, αν και δεν έχουν επαρκώς μελετηθεί θεωρείται ότι ειδικά τα τελευταία έτη έχουν οξυνθεί κύρια λόγω της αντικατάστασης του πετρελαίου με την καύση ξύλου. Παράλληλα ειδικά στα Ιωάννινα και την Άρτα παρατηρείται μια εκτεταμένη αστική διάχυση που προκαλεί σημαντικά προβλήματα υποβάθμισης του περιβάλλοντος στο χώρο αυτό.

Πιέσεις προς το τοπίο που προκαλούνται από την ανάπτυξη ανθρώπινων δραστηριοτήτων εντοπίζονται κύρια στην παράκτια ζώνη και σχετίζονται με την τουριστική ανάπτυξη. Η αναγνώριση των πιέσεων αυτών έχει αναγνωρισθεί από την Περιφέρεια, η οποία έχει προχωρήσει στην θέσπιση σχεδίων χρήσεων γης (ΓΠΣ / ΣΧΟΟΑΠ) σε όλο το παράκτιο μέτωπο.

Η περιφέρεια δεν διαθέτει ιδιαίτερες μονάδες που να παράγουν μεγάλες ποσότητες GHG, ωστόσο υπάρχουν πηγές συμβολής στην κλιματική αλλαγή οι οποίες κατά κύριο λόγο αφορούν τον αστικό χώρο και την κτηνοτροφία. Στον αστικό χώρο η παραγωγή GHG σχετίζεται με την αστική ρύπανση που προκαλείται κύρια από τις αυξημένες ανάγκες για θέρμανση και την μεγάλη εξάρτηση αυτής από καύσεις (πετρελαίου, ξύλου). Ειδικά η αυξανόμενη χρήση ξύλου και άλλων υλικών τα τελευταία έτη έχει οδηγήσει στην εμφάνιση φαινομένων αιθαλομίχλης στα αστικά κέντρα (τεκμηριωμένα στα Ιωάννινα όπου λειτουργεί σταθμός μέτρησης, αλλά πολύ πιθανών και σε άλλες περιοχές) με σοβαρές επιπτώσεις σε τοπικό επίπεδο.

Η Περιφέρεια Ηπείρου παρουσιάζει έναν εξαιρετικά γερασμένο πληθυσμό. Η δημογραφική αυτή τάση εκδηλώνεται με σαφή χωρικά χαρακτηριστικά και συνδέεται άμεσα με τις κατά τόπους δυνατότητες και προοπτικές οικονομικής ανάπτυξης. Παραθέτοντας τους δείκτες γήρανσης του πληθυσμού και αντικατάστασης της εργασίας, φαίνεται ότι "θετικές" πληθυσμιακές προοπτικές εμφανίζονται μόνο στα αστικά κέντρα των Ιωαννίνων και της

Ηγουμενίτσας, συνθήκες "συγκράτησης" στις άλλες δύο πρωτεύουσες περιφερειακών ενότητων, ενώ στον λοιπό χώρο της υπαίθρου και ειδικά στον ορεινό χώρο η γήρανση είναι ιδιαίτερα υψηλή.

Ως προς τα αναπτυξιακά της μεγέθη η περιφέρεια κατατάσσεται μεταξύ των «φτωχότερων» περιφερειών όχι μόνο της χώρας αλλά και της Χωρικής Ενότητας και της ΕΕ-15 και της ΕΕ-28. Το σημαντικότερο ζήτημα είναι η διαχρονικότητα της αναπτυξιακής υστέρησης. Η εικόνα της απασχόλησης στην Περιφέρεια Ηπείρου, όπως για το σύνολο της χώρας έχει επηρεαστεί σε σημαντικό βαθμό από την οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2008 και η οποία έχει μεγάλο και συνεχώς αυξανόμενο αντίκτυπο στην αγορά εργασίας. Είναι χαρακτηριστικό ότι σωρευτικά την περίοδο 2010-2012 η απασχόληση μειώθηκε κατά 19,2 χιλιάδες άτομα ή κατά 13,8% με την αντίστοιχη μείωση σε επίπεδο χώρας να ανέρχεται σε 14,3%. Η μείωση αφορά το σύνολο των παραγωγικών τομέων της περιφέρειας, ενώ η κύρια μείωση της απασχόλησης έχει προέλθει από τον τριτογενή τομέα όπου στην Περιφέρεια χάθηκαν 11,2 χιλ. θέσεις εργασίας ή το 13,2%. Αντίθετα αντιστάσεις απέναντι στην κρίση φαίνεται να ασκούν κλάδοι με σημαντική εξαγωγική δραστηριότητα, όπως η αλιεία και οι υδατοκαλλιέργειες, καθώς και οι κλάδοι χημικής βιομηχανίας, κατασκευής μεταλλικών προϊόντων και παραγωγής φαρμακευτικών σκευασμάτων. Επίσης αξίζει να σημειωθεί ότι και οι πιέσεις που δέχθηκε ο κλάδος της μεταποίησης τροφίμων ήταν ηπιότερες σε σχέση με τη χώρα, γεγονός που συνδέεται με την παραγωγική δυναμική της περιφέρειας στη μεταποίηση τροφίμων.

VI. Εκτίμηση, Αξιολόγηση και αντιμετώπιση των Επιπτώσεων

Το ΠΕΠ αξιολογείται ως προς τα περιβαλλοντικά του αποτελέσματα βάση των παραμέτρων και των συμβόλων που παρουσιάζονται στο παρακάτω υπόμνημα που συνοδεύει τον συνοπτικό πίνακα παρουσίασης των επιπτώσεων.

Συμπερασματικά, το πρόγραμμα αναμένεται να δημιουργήσει περιορισμένους κινδύνους για το περιβάλλον, το σημαντικότερο μέρος των οποίων μπορεί να προληφθεί, ή να περιοριστεί μέσω συγκεκριμένων δράσεων που προτείνονται στο κεφάλαιο 7 και 8 της ΣΜΠΕ. Παράλληλα, λόγω της περιβαλλοντικής διάστασης του ΠΕΠ σε πολλούς περιβαλλοντικούς τομείς η επίδραση του προγράμματος αναμένεται να είναι ιδιαίτερα θετική.

Συνοπτικά η αξιολόγηση των επιπτώσεων παρουσιάζεται στον Πίνακα 6. Τα βασικά ευρήματα της αξιολόγησης είναι:

Σε σχέση με την βιοποικιλότητα η επίδραση αναμένεται ιδιαίτερα θετική καθώς το πρόγραμμα θα χρηματοδοτήσει σημαντικές παρεμβάσεις για την προστασία και ανάδειξη περιοχών με σημαντική οικολογική αξία. Θετικά εξάλλου αναμένεται να συνδράμουν δράσεις για την προστασία από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής (δασική προστασία, περιορισμός πλημμύρων σε δελταϊκούς σχηματισμούς) και οι δράσεις για την διαχείριση των υδάτων και των αποβλήτων. Οι όποιες αρνητικές επιπτώσεις προσδιορίζονται τοπικά και αφορούν σημειακές ή γραμμικές παρεμβάσεις (π.χ. διάνοιξη οδών) οι επιπτώσεις των οποίων μπορούν να προληφθούν ή περιοριστούν δραστικά μέσω της διαδικασίας περιβαλλοντικής αδειοδότησης. Επίσης, σημείο προσοχής οφείλει να είναι η ανάδειξη του οικολογικού αποθέματος καθώς "υπερέκθεση" του μπορεί να δημιουργήσει σοβαρές πιέσεις υποβάθμισης.

Σε σχέση με την πανίδα και χλωρίδα, πέρα από την προστασία των ενδιαιτημάτων που αναφέρθηκε παραπάνω αναμένεται να συμβάλουν και άλλες δράσεις του ΠΕΠ όπως η πρόληψη καταστροφών, η βελτίωση της ποιότητας των υδάτων κ.α..

Στον τομέα της διαχείρισης των υδάτων, το πρόγραμμα περιλαμβάνει την χρηματοδότηση σημαντικών μέτρων για την εφαρμογή των Σχεδίων Διαχείρισης των λεκανών Απορροής του Υδατικού διαμερίσματος Ηπείρου και αναμένεται να συμβάλει θετικά. Πιθανές αρνητικές επιπτώσεις μπορεί να εκδηλωθούν τοπικά λόγω της αύξησης χρήσης των υδατικών πόρων για την περαιτέρω επιχειρηματική και παραγωγική ανάπτυξη που θα ενισχυθεί επίσης από το ΠΕΠ. Οι επιπτώσεις αυτές θεωρούνται ότι θα είναι τοπικές και ασθενής, ενώ η πρόληψη και ο περιορισμός τους μπορεί να υλοποιηθεί μέσω του ίδιου ΠΕΠ (πέρα από την εφαρμογή της περιβαλλοντικής νομοθεσίας) με την ενθάρρυνση της εισαγωγής "πράσινων" τεχνολογιών και καινοτομίας.

Για την ατμοσφαιρική ρύπανση των πρόγραμμα περιλαμβάνει σημαντικά μέτρα που αφορούν τις αστικές περιοχές, οι οποίες αντιμετωπίζουν και τα κυριότερα προβλήματα. Τα μέτρα αυτά εντάσσονται στην λογική υλοποίησης σχεδίων Ολοκληρωμένης Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.

Ως προς την διαχείριση των απορριμμάτων το ΠΕΠ θα συμπεριλάβει σημαντικά έργα για την υλοποίηση του ΠεΣΔΑ και ορθή περιβαλλοντικά διαχείριση τους. Βραχυπρόθεσμα ωστόσο, μέσω των διαδικασιών υλοποίησης ορισμένων έργων του είναι πιθανό να αυξηθούν οι ροές ορισμένων ρευμάτων αποβλήτων. Οι επιπτώσεις που αυτά μπορεί να επιφέρουν μπορεί να ελαχιστοποιηθούν με την ορθή διαχείριση τους.

Το πρόγραμμα θα χρηματοδοτήσει σημαντικές παρεμβάσεις για την πολιτιστική κληρονομιά και θα συμβάλει στην προστασία των πόρων. Προσοχή θα πρέπει να δοθεί στην προστασία του τοπίου.

Το πρόγραμμα διαθέτει σημαντικούς πόρους για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και της πρόληψης - μετριασμό των επιπτώσεων φυσικών καταστροφών. Οι πόροι δεν θα καλύψουν το σύνολο των αναγκών, ωστόσο αναμένεται να συμβάλουν θετικά προστατεύοντας τις περιουσίες και την υγεία των κατοίκων. Παράλληλα συμβάλει στην τήρηση των δεσμεύσεων της χώρας για τον μετριασμό των εκπομπών αερίων που συμβάλουν στην κλιματική αλλαγή και στην κάλυψη του μεριδίου της Περιφέρειας.

Τέλος, όπως είναι αναμενόμενο το πρόγραμμα αναμένεται να συνδράμει ιδιαίτερα θετικά στην ενίσχυση της ισόρροπης ανάπτυξη, την κοινωνική συνοχή και την υγεία των κατοίκων της περιφέρειας καθώς οι τομείς αυτοί αποτελούν τον πυρήνα του σχεδιασμού.

Παράμετρος	Σύμβολο	Επεξήγηση
Πιθανότητα Επίπτωσης	●●●●●	Πολύ Πιθανό
	●●●	Πιθανό
	●	Ελάχιστη ή μηδενική Πιθανότητα Επίπτωσης
Κλίμακα	-	Μεγάλη αρνητική / Αρνητική
	+	Μεγάλη θετική / Θετική (συνέργεια)
Συχνότητα/διάρκεια	Άμεση	Άμεση
	Μεσο	Μεσοπρόθεσμη
	Περι	Περιστασιακή - βραχυπρόθεσμή
Αντιστρεψιμότητα	U	Μη αναστρέψιμη

	A	Αναστρέψιμη
Διασυνοριακή διάσταση	Αναφορά περιοχής	Πιθανή διασυνοριακή επίπτωση
Δυνατότητα Πρόληψης	●●●●● ●●● ●	Σημαντική αποτελεσματικότητα λήψης προληπτικών μέτρων Μέτρια αποτελεσματικότητα Μικρή αποτελεσματικότητα
Δυνατότητα Περιορισμού	●●●●● ●●● ●	Σημαντική αποτελεσματικότητα λήψης προληπτικών μέτρων Μέτρια αποτελεσματικότητα Μικρή αποτελεσματικότητα
Αβεβαιότητα	●●●●●	Υψηλή αβεβαιότητα εκτίμησης

Πίνακας 4: Μήτρα συνοπτικής αξιολόγησης αναμενόμενων επιπτώσεων ΠΕΠ Ηπείρου 2014-2020

Περιβαλλοντική Παράμετρος	Πιθανότητα Επίπτωσης	Κλίμακα	Συχνότητα /διάρκεια	Αντιστρεψιμότητα των αρνητικών επιπτώσεων	Διασυνοριακή - Διαπεριφερειακή Διάσταση	Δυνατότητα Πρόληψης των αρνητικών επιπτώσεων	Δυνατότητα Περιορισμού των αρνητικών επιπτώσεων
Βιοποικιλότητα - οικοσυστήματα	●●●●● ●	+ -	Μεσο	Όχι	Ιόνιο - Αδριατική	●●●●●	●●●
Χλωρίδα -Πανίδα	●●●	+	Μεσο	-			
Υγεία - κοινωνική Συνοχή	●●●●●	+	Άμεση				
Ισόρροπη εδαφική ανάπτυξη	●●●●●	+	Άμεση				
Ατμόσφαιρα - θόρυβος	●●●●●	+	Άμεση				
Ύδατα	●●● ●	+ -	Άμεση	Ναι	Δυτική Ελλάδα	●●●●●	●●●●●
Έδαφος	●	+	Μεσο				
Παραγωγή και διαχείριση αποβλήτων	●●● ●	+ -	Μεσο	Ναι		●●●	●●●●●
Τοπίο - Πολ. κληρονομία	●●●●● ●●●	+ -	Άμεση	Όχι		●●●●●	●●●●●
Αντιμετώπιση - πρόληψη Κλιματικής Αλλαγής	●●●●●	+	Μεσο	-		-	-
Μετριασμός της Κλιματικής Αλλαγής	●●●●● ●	+ -	Μεσο	-	Παγκόσμια	●	●●●

